

Notkopiering & Upphovsrätt

En informationsbroschyr från Musikförläggarna



Notkopiering & Upphovsrätt

Innehåll

UPPHOVS RÄTT	7
NOTER OCH SÅNGTEXTER	8
OLOVLIG KOPIERING	11
ARRANGEMANG	13
KOPIERING AV MUSIKALISKA VERK OCH TEXTER I SKOLAN	14

Text : Musikförläggarna
Layout: Linus Fröbom
Fotograf: Camilla Svensk (Omslag)
Bilder från: Musikförläggarnas Pris, Adobe Stocks
Tryck: Isaberg förlag (D-at) 2024
Tryckår: 2024



Notkopiering & Upphovsrätt

Genom inköp av notböcker, nothäften och notblad stöds kompositörer och textförfattare som musikförläggare samarbetar med. Upphovspersoner och musikförlag kallas i denna text för rättighetshavare. Om rättighetshavarna får betalt kan de fortsätta sitt arbete och vi får ett rikt musikliv!

UPPHOVSRÄTT

Vi vill börja med att sammanfatta upphovsrättslagens bestämmelser.

- Upphovsrätten uppkommer så fort ett verk har skapats. En enkel visa skyddas lika mycket som en symfoni.
- Upphovsrätt ger upphovspersonen ensamrätt att bestämma över sina musikaliska verk och texter. Ensamrätten innebär en exklusiv rätt att framställa och sprida exemplar av ett verk och göra det tillgängligt för allmänheten genom till exempel offentligt framförande, uthyrning, utlåning och försäljning. Ofta låter upphovspersonen ett förlag företräda sig vad gäller tillståndsgivning och försäljning av noter och text. Förlaget blir då verkets rättighetshavare.
- Verk får inte ändras utan upphovspersonens samtycke.
- Verk får aldrig tillgängliggöras för allmänheten i sådan form eller i sådant sammanhang som är kränkande för upphovspersonen.
- Görs verk tillgängligt för allmänheten, ska upphovspersonens namn anges.
- Ensamrätten består under upphovspersonens livstid och 70 kalenderår därefter.

Rätten att trycka och kopiera/framställa exemplar överlåter/upplåter upphovspersonen ofta till ett musikförlag och rätten att ge tillstånd till offentliga framföranden upplåts vanligen till STIM (Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå).



Upphovsrätten ligger till grund för upphovspersonens inkomster om hen väljer att ta betalt för användandet av sina verk.

NOTER OCH SÅNGTEXTER

Huvudregeln är mycket enkel.

Den som använder noter och texter måste använda lagligt framställda exemplar. Det kan vara notböcker, nothäften eller enstaka noter köpta i en musikaffär eller på internet. Olovliga kopior får inte användas, varken vid repetition eller konsert. Med olovliga kopior menas alla fotokopior, avskrifter, elektroniska exemplar och dess utskrifter, som är gjorda utan godkännande av dem som äger rättigheterna (vanligtvis upphovspersonens och dennes musikförlag) till verket.

Men regler har som bekant ofta ett eller flera undantag.

• Fria verk

Har upphovspersonen varit död i mer än 70 år är det enligt upphovsrättslagen helt i sin ordning att kopiera utan att köpa noterna. Detta gäller dock ej om det rör sig om ett skyddat arrangemang (se följande sidor).

• Kopiering för privat bruk

Du får kopiera en del av en bok, ett nothäfte, ett sånghäfte eller en enstaka originalnot och ge till din bästa kompis, ditt syskon, dina föräldrar, din partner och dina barn, men i princip inte till någon annan. Dessa kopior får användas endast i privata sammanhang, till exempel i hemmet. Du får emellertid aldrig göra en

kopia för privat bruk och sedan använda den i ett icke privat sammanhang, se exempel på nästföljande sidor. Observera att du inte får ge en kopia av ett verk till en kollega, en kurskamrat, en medlem i kören, en bandkompis eller en avlägsen släkting. Du får inte heller utan tillåtelse lägga ut noter och sångtexter på internet eller i sociala medier.

Varför finns det regler som begränsar kopiering?

Det är också mycket enkelt. Den som har komponerat ett verk och den som har bekostat tryckningen av noterna vill ha betalt för sitt arbete. Om rättighetshavarna får betalt kan de fortsätta sitt arbete och vi får ett rikt musikliv.



Om rättighetshavarna får betalt kan de fortsätta sitt arbete och vi får ett rikt musikliv.

Den som begår intrång av upphovsrättsskyddade verk kan dömas till böter eller fängelse i upp till två år.

Olovlig kopiering

Om det visar sig att någon har kopierat fler exemplar än vad som är tillåtet eller använt exemplaren i strid med vad som anges ovan, alltså till annat än för privat bruk, kan rättighetshavarna kräva skadestånd för den olovliga kopieringen och även lämna in en polisanmälan.

Den som begår intrång i upphovsrättsskyddade verk kan, förutsatt att det sker med uppsåt eller av grov oaktsamhet, enligt 53 § upphovsrättslagen dömas till böter eller fängelse i upp till två år.

Ett par exempel:

- Används noter eller sångtexter under repetitionerna ska dessa vara lagligt framställda. Det är inte tillåtet att använda kopior under repetitioner trots att verket sedan uppförs utantill/ur minnet.
- Det är tillåtet att använda kopior av noter i familjesammanhang. Men du får inte ta med dessa noter och använda dem i andra sammanhang som till exempel körrepetitioner på arbetsplatsen eller den kör du sjunger i privat. Det är skillnad på det du gör privat i hemmet och de organiserade aktiviteter du deltar i som privatperson.

ARRANGEMANG

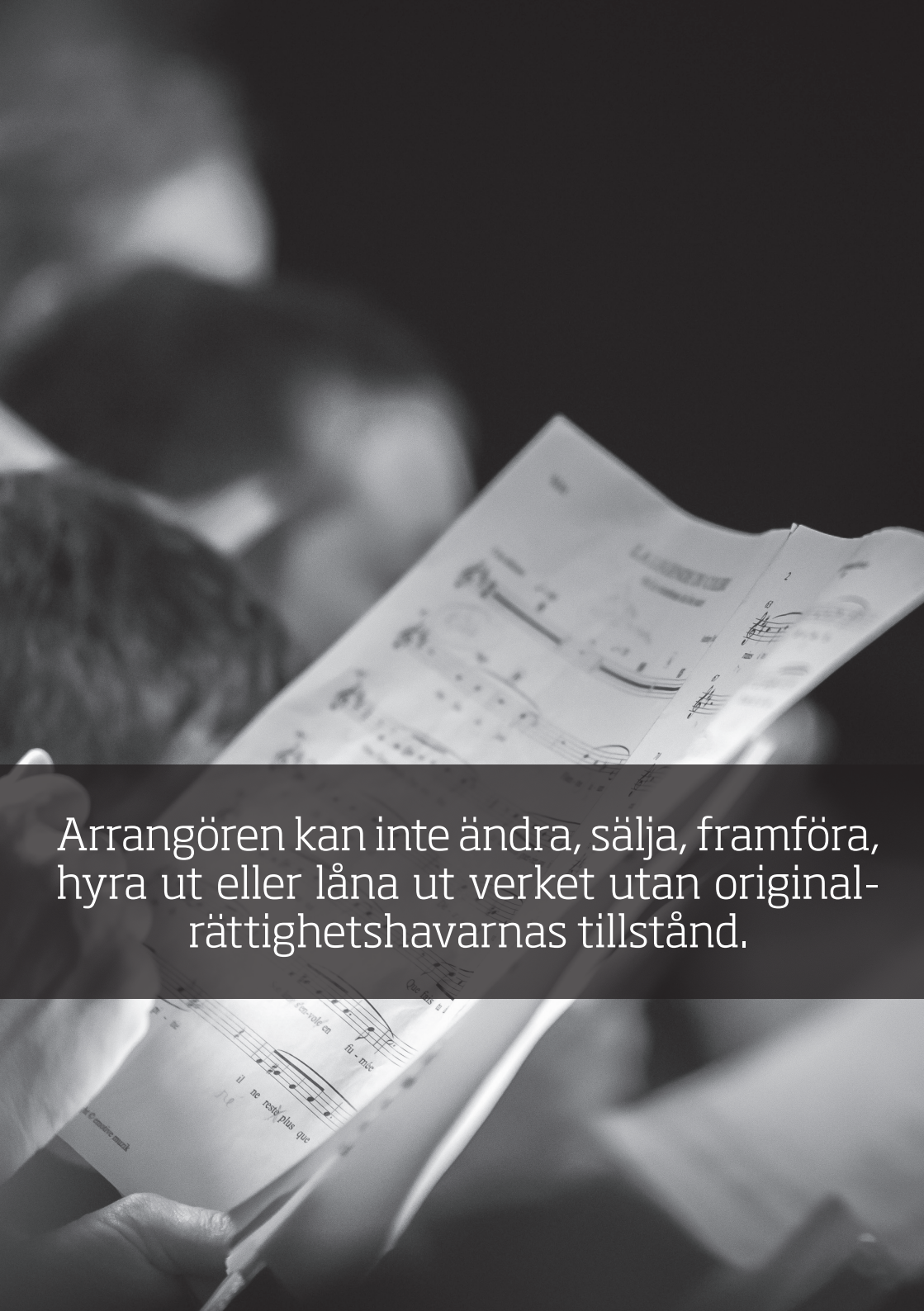
Den som gör ett arrangemang av ett skyddat verk måste ha rättighetshavarnas tillstånd om arrangemanget ska användas annat än för privat bruk.

Ett arrangemang är en form av bearbetning av ett verk, för skyddade verk krävs därför originalrättsinnehavarnas samtycke för att använda arrangemanget. Eventuella ändringar i musik eller text måste också godkännas. Detta gäller även om du bara använder en liten del av originalverket. Arrangören har inte rätt att utan originalrättshavarnas tillstånd kopiera eller på annat sätt mångfaldiga sitt arrangemang för t.ex. en kör eller en orkester. Arrangemanget får heller inte framföras, säljas, hyras ut eller lånas ut utan originalrättshavarnas tillstånd. Arrangören har endast upphovsrätt till själva arrangemanget - inte till originalverket. Därför krävs originalrättshavarens tillstånd vid all användning av arrangemanget.

Har en körledare exempelvis givit en arrangör uppdraget att göra ett körrangemang kan inte körledaren sälja, kopiera, byta, framföra, hyra ut eller låna ut arrangemanget utan originalrättshavarnas tillstånd, även om arrangören lämnat sitt medgivande. Uppdragsgivaren måste alltså kontrollera - normalt med musikförlaget - om det är tillåtet att använda det aktuella verket. Dessutom ska ersättning utgå till originalrättighetshavarna om ett arrangemang används.

Ett arrangemang är skyddat av upphovsrätt som gäller fram till 70 år efter arrangörens död. Även ett arrangemang av ett fritt verk är skyddat fram till 70 år efter arrangörens död.

För skyddade verk är det vanligt att originalrättighetshavarna begär att även rättigheterna för ett arrangemang ska tillfalla originalförlaget.



Arrangören kan inte ändra, sälja, framföra, hyra ut eller låna ut verket utan originalrättighetshavarnas tillstånd.

KOPIERING AV MUSIKALISKA VERK OCH TEXTER I SKOLAN

För att kopiera musikaliska verk och texter krävs vanligtvis upphovspersonens eller dennes förlags tillstånd.

För skolor erbjuds olika avtal för att lärarna inte ska behöva fråga rättighetshavarna varje gång de behöver kopiera något. Idag har samtliga kommuner genom Bonus Copyright Access tecknat skolkopieringsavtal för förskolor, grundskolor och gymnasieskolor. Fristående förskolor, grundskolor och gymnasieskolor ansvarar däremot själva för att teckna skolkopieringsavtal med Bonus Copyright Access. Inte heller kulturskolor ingår i de avtal kommunerna tecknat utan varje enskild kulturskola ansvarar själv för att teckna avtal om sin kopiering.

Avtalen ger inte läraren rätt att kopiera allt material. Vad som får kopieras och antalet analoga eller digitala kopior som får framställas till varje elev beror på om det gäller på om det gäller grund- och gymnasieskola, universitet/högskola eller musik- och kulturskola.

Grundprincipen är att kopiering av musikaliska verk och sångtexter från förlagsutgivna läromedel endast är tillåtet som ett komplement till de läromedel som lärare och elever normalt använder i undervisningen. Det är inte tillåtet att kopiera för att ersätta eller minska behovet av att skaffa nya sådana förlagsutgivna läromedel.

Bonus Copyright Access

På Bonus Copyright Access hemsida finns detaljerade kopieringsguider och mer djupgående information om vad som gäller för varje specifikt skolkopieringsavtal. Där kan man också se vad som gäller för exempelvis kopiering på komvuxutbildningar, i kyrkan, på arbetsplatsen och för körer och orkestrar.

Klicka på logotypen för att komma till avtalen

 **bonus**
COPYRIGHT ACCESS



Läraren får bara kopiera för att komplettera den normala tillgången på noter vid sin egen musikundervisning.

Om rättighetshavarna får betalt kan de fortsätta
sitt arbete och vi får ett rikt musikliv!



Musikförläggarna